

پروپشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

لایب فیتس

محمد حسین طهرانی مقدم

همان سال در «نیا» ریاضیات را نزد اربهارد و ایگل فرا گرفت. آنگاه وقت خود را معطوف به مطالعه علم حقوق نمود و همین تلاش وی موجب اخذ درجه دکتری در علم حقوق از دانشگاه التدرورف گردید و از طرف همان دانشگاه به استادی در رشته حقوق دعوت شد ولی نپذیرفت.

لایبتیس در کشف حساب دیفرانسیل و انتگرال با نیوتن سهیم است. او در مدت اقامتی که در پاریس داشت موفق به کشف حساب بی نهایت شد. او مفهوم انرژی جنبشی را وارد علم مکانیک کرد، همچنین در تاریخ، شیمی، زمین شناسی و علم مکانیک متبحر بود. در آلمان با اطلاعات زمین شناسی خود چندین معدن حفر کرد و برای ساختن زیر دریایی طرحی ارائه داد، همچنین ماشین حسابی ساخت که از ماشین حساب پاسکال پیشرفته تر بود. او به کشفیات جزئی فراوان و با اهمیتی دست یافت. او سیاستمداری خستگی ناپذیر بود و سعی می کرد تا بین کاتولیکها و پروتستانها و همچنین بین پیروان کالون و لوتر وحدت ایجاد کند و تشکیل اتحادیه اروپایی از آرزوهای او بود.

در مدتی که در فرانسه به سر می برد بسیار کوشید که لوئی چهاردهم پادشاه فرانسه را که از امپراطوران مقتدر اروپا بود به جنگ با عثمانی و حمله به مصر تشویق کند ولی مؤثر واقع نشد.

گوتفرید ویلهلم فن لایب نیتس در سال ۱۶۴۶ میلادی در لایپزیک آلمان به دنیا آمد پدرش از اساتید دانشگاه در رشته فلسفه اخلاق و حقوق بود و مادرش دختر یکی از اساتید دانشگاه. وی در زمان کودکی با استفاده از نبوغ سرشاری که داشت حکمت مدرسی را فرا گرفت. در ۱۵ سالگی وارد دانشگاه شهر شد و علاوه بر حقوق که رشته اصلی او بود در رشته فلسفه تحت نظر جیمز توماسیوس به تحصیل پرداخت لایب نیتس با آشنا شدن با متفکران جدیدی مانند بیکن، هابز، گاسندی، دکارت، پلر و گالیله در آنها نمونه هایی از فلسفه برتر را یافت. وی در فلسفه خویش نظریه مکانیسم را به جای نظریه صورنوعیه و علل غایی ارسطو پذیرفته است هر چند وی بعداً سعی می کرد که عناصر ارسطویی را با نظریات جدید تلفیق کند. در واقع تأثیر مطالعات اولیه او درباره حکمت ارسطویی و حکمت مدرسی در آثار بعدی او آشکار است.

لایب نیتس در میان همه فیلسوفان دوره جدید قبل از کانت دارای کاملترین و جامعترین شناخت و تحلیل درباره حکمای مدرسی است مسلماً وی به مراتب بیشتر از اسپینوزا با آرای حکمای مدرسی آشنایی داشت و موضوع پایان نامه لیسانس او در سال ۱۶۶۳ درباره اصل تشخص تحت تأثیر حکمت مدرسی نوشته شد. او در

آخر عمر او به سبب بی‌اعتنایی که نسبت به او روا داشتند به تلخی گرایید. مرگ او در سال ۱۷۱۶ حتی در آکادمی خود او در برلین مورد بی‌توجهی قرار گرفت و آکادمی فرانسه تنها مجمع علمی‌ای بود که یاد او را گرامی داشت.

لایب نیتس در طول حیات خویش آثار بسیار اندکی منتشر کرد و شاهکار فلسفی او (مونا دلوزی) چنان بیان موجز و موفقی دارد که لازم است برای تفسیر کامل آن به مکاتبات و آثار دیگر وی مراجعه کرد تا به فهم براهین مفصلی که بنیاد نتایج آن را تشکیل می‌دهند نایل آمد. از مهمترین این آثار عبارتند از: گفتاری در مابعد الطبیعه، پژوهشهای جدید درباره فاهمه انسان، عدل الهی و مکاتبات او عبارتند از: مکاتبه با آرنولد، کلارک، دووالر و دبوس. خود لایب نیتس هرگز نکوشید که فلسفه اش را به شکل مبسوط طرح و ارائه دهد.

اندیشه لایب نیتس در طول حیات فکری اش به طور چشمگیری مراحل کمال را پیمود و سرآغاز آنچه شکل نهایی اش نظام ما بعد الطبیعه عقل‌گرایا نهایی می‌باشد، که در آن مباحث علمی و ریاضی است که دلالت‌های ما بعد الطبیعه آنها آنگونه که برای او معلوم بود معمولاً برای معاصرین وی آشکار نبود.

وی آکادمی هائی دربرلین، وین و سنپترزبورگ تأسیس کرد. او با هر فرد دارای نبوغ و حکیمی که می‌توانست از آن چیزی بیاموزد مکاتبه داشت و نظام فلسفی فوق العاده قوی و بدیعی به وجود آورد که در سرتاسر قرن پس از مرگش مبنای فلسفه دانشگاهی آلمان شد. لایب نیتس در یک سفر با اسپینوزا ملاقات کرد ولی قبل از این دیدار با اسپینوزا مکاتبه داشت و در مورد فلسفه وی بسیار کنجکاو بود. رابطه میان آن دو چندان روشن نیست و از آن خبر واضحی در دست نیست. او پیوسته از نظریات اسپینوزا انتقاد می‌کرد و هنگامی که آثار اسپینوزا را که پس از مرگش انتشار یافت، مطالعه کرد، با نشان دادن اینکه فلسفه اسپینوزا نتیجه منطقی فلسفه دکارت است، کوششهای مداوم برای تقریب آرای او با آرای دکارت بکار برد. به نظر لایب نیتس فلسفه دکارت از طریق مکتب اسپینوزا به الحاد منجر می‌شود از طرف دیگر واضح است که کنجکاوای بیش از حد لایب نیتس در امور عقلی در او علاقه شدیدی به آرای اسپینوزا ایجاد کرد و آنها را ولو اینکه مطالعه دقیق و عمیقی در مورد آنها نداشت مهیج یافت.

لایب نیتس یکی از برجسته ترین مردان روزگار خویش بود و از حمایت بسیاری از افراد برجسته برخوردار بود ولی سالهای

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی
منابع:

- ۱- فلسفه لایب نیتس / رابرت لتا / ترجمه فاطمه مینایی
- ۲- فلسفه لایب نیتس / منوچهر صانعی دره بیدی
- ۳- تاریخ فلسفه کاپلستون / فردریک کاپلستون
- ۴- مکاتبات لایب نیتس و کلارک
- ۵- موندولوژی / لایب نیتس
- ۶- سیر اندیشه فلسفه در غرب / فاطمه زیبا کلام
- ۷- تاریخ مختصر فلسفه جدید / راجر اسکرون